

Les 1: Welkom in de Herfst

Thema: De Herfst – Openingsles

Doel (in kindtaal): *Ik leer wat je in de herfst kunt zien, voelen en horen in het bos of het park.*

De les start in de kring. De leerkracht laat een mand zien met herfstvoorwerpen: bladeren, kastanjes, eikels, een pompoentje, een stukje schors, misschien wat mos of een dennenappel. Eén voor één worden de voorwerpen benoemd, geroken, gevoeld en bekeken. De leerkracht vraagt: “Wat denk je dat het thema is?” Kinderen raden: “Herfst!” De leerkracht benoemt: “We gaan de komende weken alles leren over de herfst: het weer, de bomen, de dieren en de kleuren. Vandaag gaan we beginnen met goed kijken, voelen en luisteren.”

Daarna bekijkt de klas een grote praatplaat over de herfst. De leerkracht bespreekt stap voor stap wat er te zien is: een bos met gekleurde bomen, vallende bladeren, dieren die eikels verzamelen, regen, laarzen en modder. Er wordt gevraagd: “Wat gebeurt hier?”, “Wat zie je in de lucht?”, “Hoe weet je dat het herfst is?” De kinderen worden actief betrokken met meebewegen en herhalen: “Dit is een paddenstoel.” Kinderen: “Paddenstoel!”

Vervolgens luisteren de kinderen naar herfstgeluiden: ritselende bladeren, vallende regen, wind, een uil in de verte, een krakende tak. Bij elk geluid stellen ze zich voor waar het vandaan komt en wat erbij hoort. Ze sluiten hun ogen en wijzen daarna op de praatplaat wat erbij past. Optioneel: het geluid wordt nagedaan of uitgebeeld.

Daarna gaan de kinderen in drie hoeken aan de slag.

Hoek 1 – Natuurhoek: de kinderen sorteren herfstvoorwerpen uit de mand. Ze leggen groepjes: glad – ruw, rond – puntig, bruin – geel – rood.

Hoek 2 – Tekenhoek: de kinderen tekenen een herfstboom of een blaadje van dichtbij. Ze mogen echt blad overtrekken of afdrukken maken.

Hoek 3 – Beweeghoek: de kinderen doen een ‘herfstpad’ in het lokaal of buiten. Op kaartjes staan opdrachten zoals: spring in een regenplas, dwarrel als een blad, buk voor de wind, ren als een eekhoorn, rol als een kastanje.

De les sluit af met het spelletje “Ik neem mee uit het herfstbos...” De kinderen vullen het rijtje aan met herfstwoorden, al dan niet herhalend. De leerkracht vraagt tot slot: “Wat heb je vandaag ontdekt over de herfst?” en “Wat vond jij het mooiste herfstding?”

Materialen

Herfstmand met echte materialen, herfst praatplaat, geluidsfragmenten (bladeren, wind, regen), tekenmateriaal, kaartjes met bewegingsopdrachten.

Differentiatie

Kinderen met taalzwakte krijgen pictogrammen, visuele ondersteuning en voelen de voorwerpen extra bewust. Sterke kleuters verwoorden hun observaties uitgebreider of bedenken zelf een herfstopdracht.

Les 2: Herfst in Beweging

Thema: De Herfst – Bewegend leren

Doel (in kindtaal): *Ik beweeg als herfstbladeren, wind en dieren die leven in het bos.*

De les start in de kring met een kort gesprek. De leerkracht vraagt: “Wat doet de wind in de herfst met de bladeren?” Kinderen reageren: “Ze vallen van de bomen”, “Ze dwarrelen”, “Ze waaien weg!” De leerkracht laat een echt herfstblad zien en zegt: “Vandaag worden wij zélf herfstbladeren. We gaan bewegen zoals alles in het herfstbos.”

Daarna volgt een korte warming-up. Op rustige muziek bewegen de kinderen hun armen en benen losjes. De leerkracht begeleidt: “Je bent een blad... Je zit nog hoog in de boom...” Daarna: “De wind komt... zachtjes... harder... en jij dwarrelt naar beneden!” Kinderen mogen over de vloer rollen, draaien, zachtjes springen of zweven met hun armen. Elk kind beweegt op zijn of haar eigen manier, passend bij het ritme van de muziek.

Na deze intro start het herfstparcours. Door het lokaal (of buiten) liggen kaartjes of voorwerpen. Bij elk punt hoort een beweging:

- Spring van paddenstoel naar paddenstoel
- Kruip als een egeltje onder de struiken
- Huppel als een vrolijk hert
- Sluip als een vos over het bospad
- Draai als een dwarrelend blad
- Stamp door een denkbeeldige regenplas
- Klim over een stapel herfsttakken (bijv. banken of matten)

De kinderen lopen in kleine groepjes of individueel het parcours af. De leerkracht begeleidt met woorden en aanmoediging, en benoemt bewust wat ze doen: “Ik zie een egel kruipen, heel stil...” of “Wat een wind daar bij de bladeren!”

Daarna volgt een rustmoment. Kinderen gaan liggen op hun rug, alsof ze een gevallen blad zijn. Ze sluiten hun ogen, terwijl de leerkracht zacht vertelt: “Je ligt op de grond in het bos. De wind blaast over je heen. Je rust even uit.” Eventueel speelt er zachte herfstgeluiden op de achtergrond.

De les sluit af in de kring. De leerkracht vraagt: “Welke beweging vond jij het leukst?”, “Wat was moeilijk?” en “Wie weet nog hoe een vos beweegt?” Kinderen mogen een beweging voordoen die ze geleerd hebben.

Materialen

Kaartjes met opdrachten, herfstblaadjes of takjes, zachte herfstmuziek, gymmatten of banken voor parcours.

Differentiatie

Kinderen met motorische uitdaging kiezen hun eigen tempo of krijgen aangepaste bewegingen; taalzwakke kinderen worden ondersteund met pictogrammen of doen met een maatje mee. Sterke kleuters mogen zelf nieuwe herfstbewegingen verzinnen en aan de groep voordoen.

Les 3: Lezen en luisteren in de herfst

Thema: De Herfst – Lezen & luisteren

Doel (in kindtaal): *Ik luister naar een verhaal over de herfst en praat mee over wat ik hoor en zie.*

De les begint in de kring. De leerkracht toont een herfstige illustratie of prentenplaat: een bos vol vallende bladeren, dieren die zich voorbereiden op de winter, kinderen met regenjassen en laarzen. De leerkracht vraagt: “Wat zie je?”, “Wat gebeurt hier?”, “Hoe zie je dat het herfst is?” De kinderen vertellen wat ze herkennen. Daarna introduceert de leerkracht het doel: “Vandaag luisteren we naar een herfstverhaal. Probeer goed te luisteren: Wie komt erin voor? Wat gebeurt er allemaal?”

De leerkracht leest een korte herfsttekst op M3-niveau voor. Bijvoorbeeld een verhaaltje over een egel die een plek zoekt voor zijn winterslaap, of een kind dat speelt in een berg bladeren. Bij elk stukje stelt de leerkracht tussenvragen, zoals:

- “Wat doet de egel nu?”
- “Waarom regent het in dit stukje?”
- “Wat denk je dat er straks gebeurt?”

De leerkracht ondersteunt het verhaal met beeldkaarten of losse illustraties van woorden die voorkomen in het verhaal: regen, blaadje, egel, wind, boom, plas. De kinderen mogen telkens het juiste kaartje aanwijzen of vasthouden als het woord voorkomt. Herkenbare woorden worden herhaald in koor:

Leerkracht: “Regen!” – Kinderen: “Regen!”

Na het luisteren verwerken de kinderen het verhaal actief. Ze kiezen uit twee manieren:

1. Ze beelden het verhaal uit met gebaren en bewegingen (bijv. als egel kruipen, als blad vallen).
2. Ze tekenen een stukje van het verhaal: bijvoorbeeld de verstopplek van de egel, of een kind met laarzen in een plas.

Tot slot leest de leerkracht het verhaal nog eens voor, maar nu met pauzes waarin de kinderen meedenken of woorden invullen. Bijvoorbeeld: “De egel zoekt... een plekje!”

De les sluit af met de vraag: “Wat vond jij het leukste van het verhaal?” en “Welke woorden hoorde je vandaag vaak?”

Materialen

Herfstverhaal op M3-niveau, praatplaat of illustraties, woordkaartjes (beeld + woord), tekenmateriaal of verkleedspullen voor naspelen.

Differentiatie

Taalzwakke kinderen krijgen pictokaarten ter ondersteuning; sterke kleuters mogen zelf een nieuw stukje bij het verhaal verzinnen of navertellen in hun eigen woorden.

Les 4: Woorden van de Herfst

Thema: De Herfst – Taal & woordenschat

Doel (in kindtaal): *Ik leer nieuwe herfstwoorden en weet wat ze betekenen, zoals blaadje, egel, wind en regen.*

De les start in de kring. De leerkracht pakt een herfsttas of mand met voorwerpen of afbeeldingen: een blad, een eikel, een regenlaars, een paraplu, een paddenstoel, een egel (speelfiguur of plaatje), een sjaal. Eén voor één worden de voorwerpen eruit gehaald. De leerkracht vraagt: “Wie weet wat dit is?”, “Wat doe je hiermee?”, “Wanneer zie je dit?” Vervolgens introduceert de leerkracht het lesdoel: “We gaan herfstwoorden leren. Je gaat ze horen, zeggen, voelen en onthouden. Want als je woorden kent, kun je er ook iets over vertellen!” Daarna worden de woorden actief aangeleerd. Bij elk woord hoort:

- een voorwerp of plaatje
- een gebaar of beweging
- een korte uitleg in kindtaal
- en een herhaalrondje: “Ik zeg – jullie zeggen”

Bijvoorbeeld:

- “Regen” → tik met je vingers op de grond
- “Blaadje” → hand dwarrelt door de lucht
- “Egel” → maak je klein met je handen voor je buik

Daarna volgt een spelletje: *Welk woord zoek ik?* De leerkracht geeft hints:

- “Ik ben zacht. Ik slaap in het bos.” (egel)
- “Ik kom uit de lucht. Je wordt er nat van.” (regen)
- “Ik ben rood met witte stippen.” (paddenstoel)

De kinderen houden het juiste kaartje omhoog of wijzen naar een object.

Vervolgens kiezen de kinderen een werkvorm in tweetallen of kleine groepjes:

- **Woordenschatmemory** (beeld en woord)
- **Woordenschatbingo** (leerkracht leest omschrijvingen)
- **Teken het woord** (bijv. teken een eikeltje of een boom met wind)

In de afsluitende kringronde vraagt de leerkracht:

- “Welk woord kende jij nog niet?”
- “Wat was het grappigste woord?”
- “Wie weet een zin met ‘blaadje’ erin?”

Materialen

Herfstvoorwerpen of afbeeldingen, woordkaartjes (beeld + woord), pictokaarten, tekenmateriaal, bingo- of memorykaarten.

Differentiatie

Taalzwakke kinderen werken met pictogrammen en gebaren; sterke kleuters bedenken zinnen of verhalen waarin meerdere herfstwoorden voorkomen.

Les 5: Mijn Herfstkunst

Thema: De Herfst – Creatieve verwerking

Doel (in kindtaal): *Ik maak mijn eigen kunstwerk over de herfst met kleuren, vormen en materialen uit de natuur.*

De les start in de kring. De leerkracht laat een paar voorbeelden zien van herfstige werkjes: een boom met gekleurde bladeren, een egel van klei, een collage met echte bladeren, of een regenwolk met druppels van wol of papier. De kinderen benoemen wat ze zien. De leerkracht vraagt: “Wat hoort bij de herfst?” en “Wat zou jij willen maken?” Daarna wordt het doel uitgelegd: “Vandaag maken we onze eigen herfstkunst. Je kiest zelf wat je maakt: een blad, een boom, een dier of iets anders uit het herfstbos.”

Daarna gaan de kinderen aan de slag in drie creatieve hoeken:

Hoek 1 – Natuurcollage:

Kinderen maken een kunstwerk met echte herfstmaterialen zoals bladeren, takjes, kastanjes, wol of schors. Ze plakken dit op stevig karton en kunnen het afwerken met verf of krijt.

Vraag tijdens het werken: “Waar komt dit blaadje vandaan?” of “Wat voor boom zou dit zijn?”

Hoek 2 – Verven en stempelen:

Met sponsjes, wc-rollen of bladstempels maken kinderen een herfstschilderij. Ze gebruiken kleuren als rood, oranje, geel, bruin. Eventueel maken ze afdrukken van echte bladeren.

Laat ze ontdekken: “Wat gebeurt er als je nat blad verft en opdrukt?”

Hoek 3 – Herfstknutsel met vormen:

Kinderen maken een boom, egel of paddenstoel van uitgeknipte vormen. Ze combineren driehoeken, cirkels en vierkanten tot een herfstfiguur. Eventueel werken ze met sjablonen of gekleurd papier.

Na het werkmoment komen de kinderen terug in de kring. Ze laten hun werk zien en vertellen er kort iets over: “Dit is mijn boom, die staat in de wind.” Andere kinderen geven complimentjes of stellen een vraag. Alle werkjes krijgen een plek aan de herfstmuur of in de thematafel.

Materialen

Karton, lijm, scharen, natuurlijke materialen (bladeren, takjes, wol), verf, sponsjes, papier, sjablonen, bladstempels.

Differentiatie

Taalzwakke kinderen krijgen pictokaarten van herfstvoorwerpen ter inspiratie. Sterke kleuters mogen meerdere materialen combineren of een eigen herfstverhaal tekenen bij hun werkje.

